

- Neka je r relacija sa shemom R i neka su X i Y skupovi atributa, $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$
- **Funkcijska zavisnost** $X \rightarrow Y$ **vrijedi na shemi R ukoliko** u svim dopuštenim stanjima relacije $r(R)$ svaki par n -torki t_1 i t_2 koje imaju jednake X -vrijednosti, također imaju jednake Y -vrijednosti, odnosno:
 $t_1(X) = t_2(X) \Rightarrow t_1(Y) = t_2(Y)$

- **Entitet** je bilo što, što ima suštinu ili bit i posjeduje značajke s pomoću kojih se može razlučiti od svoje okoline
- **Ključ entiteta** sadrži one attribute koji omogućuju da se pojedini entiteti mogu razlučiti od okoline
- relacijom se opisuje skup entiteta
- **Ključ relacije** je skup atributa koji **nedvosmisleno određuje n -torke relacije**.
- **Ključ** relacije ima svojstvo da **funkcijski određuje attribute u preostalom dijelu relacije**

Ključ relacijske sheme R je skup atributa K , $K \subseteq R$, koji ima sljedeća svojstva:

1. $K \rightarrow (R \setminus K)$ (također vrijedi i $K \rightarrow R$)
- ključ funkcijki određuje attribute u preostalom dijelu relacijske sheme
2. **ne postoji $K' \subsetneq K$ za kojeg vrijedi $K' \rightarrow R$**
- ključ je minimalan skup atributa koji funkcijki određuje attribute u preostalom dijelu relacijske sheme

Dekompozicija relacijske sheme (relacije)

- Dekompozicijom (razlaganjem) relacijska shema R zamjenjuje se shemama $R_1, R_2, \dots, R_n$, $R_i \subseteq R$, pri čemu vrijedi $R = R_1 \cup R_2 \cup \dots \cup R_n$
- Dekompozicijom se relacija $r(R)$ zamjenjuje relacijama $r_1(R_1), r_2(R_2), \dots, r_n(R_n)$, pri čemu je $r(R_i) = \pi R_i(r)$, za $i = 1, \dots, n$
- Relacija $r(R)$ se dekomponira na relacije $r_1(R_1), r_2(R_2), \dots, r_n(R_n)$ **bez gubitaka informacija** (*lossless decomposition*) ako vrijedi:
 $r_1(R_1) \bowtie r_2(R_2) \bowtie \dots \bowtie r_n(R_n) = r(R)$
odnosno
 $\pi_{R_1}(r) \bowtie \pi_{R_2}(r) \bowtie \dots \bowtie \pi_{R_n}(r) = r(R)$
- Relacija se bez gubitaka razlaže na svoje dvije projekcije ako:
- **projekcije imaju zajedničke attribute**
- **zajednički atributi su ključ u barem jednoj od projekcija**

Prva normalna forma (1NF)

Relacijska shema je u 1NF ako:

- **domene atributa sadrže samo jednostavne (nedjeljive) vrijednosti**
- **vrijednost svakog atributa je samo jedna vrijednost iz domene tog atributa**
- **neključni atributi relacije funkcijki ovise o ključu relacije**
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u 1NF ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u 1NF

Druga normalna forma (2NF)

Relacijska shema R je u 2NF ako je u 1NF i ako je

- **svaki atribut iz zavisnog dijela potpuno funkcijki ovisan o svakom ključu relacije**
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u 2NF ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u 2NF

Normalizacija na 2NF

- Normalizacijom na 2NF nastaju:
- **relacijska shema koja sadrži skup atributa koji su bili nepotpuno funkcijki ovisni o ključu i dio ključa o kojem su potpuno funkcijki ovisni**
- **relacijska shema koja sadrži ključ originalne relacije i skup atributa koji su potpuno funkcijki ovisni o ključu**

$X \rightarrow Y$ je nepotpuna ako postoji skup atributa Z koji je podskup od X , za koji vrijedi $Z \rightarrow Y$

$K_1 = \{Z\}$ $R_1 = \{Z, Y\}$

$K_2 = \{X\}$ $R_2 = \{X, \text{sve osim } Y \text{ i } Z\}$

Potpuna funkcijka zavisnost

- Skup atributa Y **potpuno je funkcijki ovisan** o skupu atributa X relacijske sheme R ako:
- **Y funkcijki ovisi o X**
- **ne postoji pravi podskup od X koji funkcijki određuje Y**

Nepotpuna funkcijka zavisnost

Zadana je relacijska shema R i skupovi atributa X i Y iz R , tj. $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$. Neka u R vrijedi FZ $X \rightarrow Y$, FZ $X \rightarrow Y$ je **nepotpuna ako postoji** skup atributa Z koji je **podskup od X** , za koji vrijedi $Z \rightarrow Y$

Odnosno:

FZ $X \rightarrow Y$ je nepotpuna ako $(\exists Z) (Z \subset X) : Z \rightarrow Y$

Treća normalna forma (3NF)

Relacijska shema je u 3NF ako je u 1NF i ako:

- **niti jedan atribut iz zavisnog dijela nije tranzitivno funkcijki ovisan o bilo kojem ključu relacije**
- Shema baze podataka $R = \{ R_1, R_2, \dots, R_n \}$ je u 3NF ako je svaka relacijska shema $R_1, R_2, \dots, R_n$ u 3NF

Normalizacija na 3NF

Normalizacijom na 3NF nastaju:

- **relacijska shema koja sadrži skup atributa relacijske sheme OSOBA koji su tranzitivno ovisni o ključu (*nazMjesto*) te srednji skup atributa uočene tranzitivne zavisnosti (*postBr*)**
- **relacijska shema koja sadrži ključ relacijske sheme OSOBA (*matBr*) i neključne attribute relacijske sheme OSOBA koji nisu tranzitivno ovisni o ključu**

Skup atributa Z je tranzitivno ovisan o X ako vrijedi: $X \rightarrow Y$, $Y \rightarrow X$, $Y \rightarrow Z$, $Z \not\rightarrow XY$

$K_1 = \{X\}$ $R_1 = \{\text{sve osim } Z\}$

$K_2 = \{Y\}$ $R_2 = \{Y, Z\}$

Tranzitivna funkcijka zavisnost

Zadano je:

- relacijska shema R ,
- skupovi atributa $X \subseteq R$, $Y \subseteq R$, $Z \subseteq R$
- skup funkcijkih zavisnosti F
- Skup atributa Z je **tranzitivno ovisan o X** ako vrijedi:
- $X \rightarrow Y$, $Y \rightarrow X$ i $Y \rightarrow Z$
- $Z \not\rightarrow XY$

Integritetska ograničenja

- Entitetski integritet (*Entity integrity*)
- Integritet ključa (*Key integrity*)
- Domenski integritet (*Domain integrity*)
- Ograničenja NULL vrijednosti (*Constraints on NULL*)
- Referencijski integritet (*Referential integrity*)
- Opća integritetska ograničenja (*General integrity constraints*)

Entitetski integritet

- Niti jedan atribut **primarnog** ključa ne smije poprimiti NULL Vrijednost

Integritet ključa

- U relaciji ne smiju postojati dvije n -torke s jednakim vrijednostima ključa (vrijedi za **sve moguće** ključeve)

Domenski integritet

- Atribut može poprimiti samo jednu vrijednost iz domene Atributa

Ograničenja NULL vrijednosti

- Za određene attribute se može definirati ograničenje prema kojem vrijednost atributa ne smije poprimiti NULL vrijednost

Strani ključ (*Foreign key*) i referencijski integritet

Zadane su relacije $r(R)$ s primarnim ključem PK_R i $s(S)$ s primarnim ključem PK_S . Skup atributa FK , $FK \subseteq R$, je **strani ključ** u relaciji $r(R)$ koji se **poziva** na relaciju $s(S)$ ukoliko vrijedi:

- atributi u skupu FK imaju domene jednake domenama korespondentnih atributa u skupu PK_S
- za svaku n -torku $t_1 \in r(R)$
- postoji n -torka $t_2 \in s(S)$ takva da je $t_2[PK_S] = t_1[FK]$

ili

- barem jedna vrijednost atributa iz $t_1[FK]$ je NULL vrijednost

Armstrongovi aksiomi

Neka je R relacijska shema, neka su X, Y, Z skupovi atributa i neka vrijedi: $X \subseteq R$,

$Y \subseteq R$, $Z \subseteq R$

A-1 REFLEKSIIVNOST

- **Ako je $Y \subseteq X$, tada vrijedi $X \rightarrow Y$**

A-2 UVEĆANJE

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$, tada vrijedi i $XZ \rightarrow Y$**

A-3 TRANZITIVNOST

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $Y \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow Z$**

P-1 PRAVILO UNIJE (pravilo o aditivnosti)

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $X \rightarrow Z$, tada vrijedi i $X \rightarrow YZ$**

P-2 PRAVILO DEKOMOPOZICIJE (pravilo o projektivnosti)

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow YZ$, tada vrijedi i $X \rightarrow Y$**

P-3 PRAVILO O PSEUDOTRANZITIVNOSTI

- **Ako u shemi R vrijedi $X \rightarrow Y$ i $VY \rightarrow Z$, tada vrijedi i $XV \rightarrow Z$**

PRAVILO O AKUMULACIJI

- Ako u shemi R vrijedi

$X \rightarrow VZ$ i $Z \rightarrow W$, **tada vrijedi i $X \rightarrow VW$**